

La transició educativa en els diferents canvis de cicle.

Aquest escrit es basa en els diferents canvis que poden afectar als infants al llarg de la seva escolarització des dels primers anys de vida. El canvi o pas d'una situació que desapareix a una altra que es fa present, pot originar una certa crisi, que no necessàriament s'ha d'entendre en sentit negatiu, sinó com a situació de creixement i canvi per a la persona. No obstant, considerant que el canvi comporta un desafiament intrínsec, és important realitzar un bon acompanyament tant des de l'escola com des de les famílies.

El curs vinent, donades les circumstàncies excepcionals que estem vivint, esdevindrà un escenari educatiu que a dia d'avui encara és incert i que vindrà dictaminat per les instruccions donades des de les administracions que hi tenen competència. Tot i això, les diferents pautes i recomanacions que a continuació detallarem creiem que són un suport per poder adquirir estratègies i acompanyar als vostres fills/es en l'inici del proper curs tan singular.

Consideracions generals per ajudar en el procés de transició educativa en qualsevol de les etapes:

- **Anticipar amb temps el procés de canvi.** Explicar la nova situació que es trobarà, com serà, compartir i relativitzar dubtes i inquietuds i parlar de situacions positives que pot comportar aquest canvi. És important que els missatges siguin realistes i positius referents al canvi d'etapa.
- Fomentar un espai de **diàleg amb un altre infant o jove** (un familiar, un conegut, un veí,...) d'algun curs superior i que hagi passat per aquest procés. Aquest fet generarà un espai on conèixer altres experiències, dificultats afrontades i com les ha resolt, compartir neguits i resoldre dubtes, etc.
- Entenent la **transició com un procés**, caldrà temps d'adaptació. Aquest temps pot ser diferent en funció de cada persona i situació.
- **Parlar de manera positiva del nou centre educatiu**, com un espai d'aprenentatge on tindrà noves coneixences i també s'ho passarà bé, que puguin percebre l'escola com un espai agradable i positiu.
- **Establir un bon vincle de confiança amb l'escola** és important per tal que hi hagi una bona comunicació entre les famílies, els mestres i la resta de la comunitat educativa de l'escola. Estar en sintonia amb el centre, estar informat, participar i col·laborar amb tots els canals que el centre proposi, farà que es tingui més informació per fer un bon acompanyament en la realitat de l'infant i que tot vagi millor. Assistir a les reunions que proposi el tutor, sol·licitar tutories si hi ha inquietuds, escoltar el tutor, tenir en compte les seves observacions i dialogar, és fonamental perquè l'educació dels nostres fills

i filles sigui un procés positiu i enriquidor pel seu desenvolupament social, emocional i psicològic.

- **Ajudar-lo a crear un mètode i hàbits d'estudi**, per fer-ho pots seguir les recomanacions de l'escrit sobre hàbits i tècniques d'estudi.
- Serà important **fomentar la comunicació** teixint una relació de confiança i que vegin que poden comptar amb el nostre recolzament. **Invertir temps que sigui de qualitat** facilitarà la comunicació i espais de confiança amb el vostre fill/a així com moments d'obertura per expressar els seus sentiments, preocupacions i emocions. Ajudar-lo a reconèixer i validar aquestes emocions que està suscitant la nova etapa acadèmica, alhora, requerirà de consells, recolzament, suport i ser escoltats.
- En cas **d'observar possibles canvis en l'estat d'ànim** que es puguin donar és recomanable parlar-ne amb el seu tutor/a quan sigui necessari per concretar com s'adapta l'infant a la nova situació i afavorir la seva evolució.

La incertesa del curs vinent

Desconeixem com serà encara el retorn a les aules el proper curs, no obstant això, és clau transmetre als infants i joves un missatge de confiança, calma i positivisme. Alhora, davant la incertesa és important centrar-se en el present i evitar anticipar situacions, per tal d'anar avançant pas a pas en allò que cal treballar o resoldre a cada moment.

D'altra banda, la comunicació entre les famílies i l'escola sobre com els infants i joves han viscut aquest temps de confinament, tant a nivell d'aprenentatges com pel que fa a la vivència emocional permetrà realitzar un bon acompanyament. Recomanem poder transmetre a l'escola possibles situacions estressants que s'hagin pogut produir tant a nivell personal de l'alumne/a com ara pors, irritabilitat, malestar..., així com familiars per exemple dols, pèrdues econòmiques, separacions de parella...

En definitiva serà important observar i dialogar molt amb els vostres fills i filles per identificar qualsevol situació d'alerta. Recalcar que els diferents centres educatius realitzen tot un seguit d'actuacions per tal d'afavorir i facilitar aquestes etapes de transició. Cada cop és més coneguda la seva importància i els propis centres i professionals referents vetllen per facilitar el procés d'acollida i adaptació de l'alumne/a.

Per últim, esperem que tots els articles realitzats durant aquest període de confinament hagin estat enriquidors. Ha estat un plaer haver-vos acompanyat i ofert suport en els diferents aspectes psicopedagògics i de criança durant les circumstàncies tan excepcionals que hem hagut de viure.

A continuació exposem les transicions educatives segons les diferents etapes educatives:

1. Transició de la Llar d'infants a Infantil
2. Transició d'Infantil a Primària
3. Transició de Primària a Secundària
4. Transició de l'educació secundària a ensenyaments postobligatoris

1. Transició de la Llar d'infants a Infantil

En aquesta etapa la incorporació a l'escola pot esdevenir situacions diferents segons l'infant, podria ser per exemple, la primera vegada que es separa del entorn familiar, un entorn conegut perquè hi va un germà o germana, etc. La metodologia de treball durant l'etapa infantil té una gran càrrega lúdica i el/la tutor/a referent de l'infant és amb qui es genera el vincle de confiança.

Alguns aspectes que poden ajudar en aquesta transició i adaptació a l'escola infantil:

- **Acompanyar** a l'infant **amb tranquil·litat** i confiança en tot moment.
- La **incorporació progressiva** i augment de les hores d'estada a l'escola en la mesura del possible. Els centres educatius faciliten aquesta transició inicial progressiva els primers dies d'escola.
- **Els comiats**: han de ser **comiats curts** i breus, per tal de no allargar l'estona de malestar o angoixa que genera el comiat. Aquest fet també permet que els vostres fills/es us vegin marxar amb seguretat i tranquil·litat. És molt important que els **comiats** es facin amb **naturalitat** i en cap cas, amagant-se o desapareixent, aquest fet generaria angoixa i sentiments d'inseguretat ja que l'infant pot pensar-se que la persona estimada pot desaparèixer en qualsevol moment.
- **La recollida**: explicar com serà la recollida, qui anirà a buscar-los i esmentar els fets quotidians que es faran a la tarda permet treballar els hàbits i rutines i es redueixen els sentiments d'abandó.
- És molt important que el període d'adaptació **no coincideixi amb cap altre canvi evolutiu** de l'infant en la mesura del que sigui possible, per exemple la retirada del bolquer o deixar el xumet, fets que es recomana haver assolit prèviament.
- Fer ús d'un **objecte** que l'infant atribueix un valor especial i **de vincle** durant els primers dies d'escolarització. Aquest objecte ajudarà a sentir-se més segur/a i a calmar-se en moments d'angoixa davant la separació de les figures de referència.

- Davant el procés de fer-se gran sovint fem ús de l'expressió "l'escola dels grans". Aquesta terminologia pot generar la sensació de no sentir-se preparats i l'angoixa o por de no poder complaure les expectatives que els adults tenen. És recomanable doncs, **parlar de l'edat evolutiva concreta** que correspon a l'infant i explicar-li que és el moment per assumir aquest nou repte, ja que disposa de les capacitats per poder-ho fer. Per exemple, "ja has complert tres anys i aniràs a una nova escola que es diu X".

2. Transició d'Infantil a Primària

La transició a l'etapa d'educació infantil també representa un moment important de canvi. L'inici a l'escolaritat obligatòria representa un canvi en els diferents aspectes:

- Moltes vegades suposa un **nou edifici**, i molt probablement el comiat amb la tutora anterior.
- Conèixer **nous companys/es** i segurament la necessitat d'adaptar-se a un nou grup d'iguals.
- La **metodologia de treball és diferent** ja que requereix més concentració, major temps d'escolta activa i augment de la càrrega lectiva.
- Es redueix el temps amb el tutor/a i **augmenta el nombre de professorat** ja que intervenen els mestres especialistes.
- Es donen canvis en els horaris realitzant **sessions més llargues** i menys temps de pati.
- Cada infant disposa de **material propi** del qual se n'ha de fer càrrec, per exemple el seu propi estoig, a més del material comú.

Les famílies podeu afavorir el procés d'adaptació durant aquesta etapa treballant i reforçant des de casa el desenvolupament de la seva **autonomia** sempre i quan siguin adients a la seva edat. Aquest fet, permetrà a l'infant ser i sentir-se independent, amb major seguretat i capacitat per adquirir i millorar paral·lelament els seus aprenentatges.

3. Transició de Primària a Secundària¹

¹Faros (2018). *Com facilitar la transició dels infants de primària a secundària*. Sant Joan de Déu. Barcelona. Recuperat de: <https://faros.hsjdbcn.org/ca/articulo/com-facilitar-transicio-dels-infants-primaria-secundaria>

Durant aquesta etapa es donen molts canvis importants per l'alumne/a. S'inicia l'etapa preadolescent que comportarà l'inici de canvis tant físics com psicològics i afectius en els/les joves.

A continuació, esmentem un seguit de informació que podeu explicar i que serà de suport per a resoldre dubtes i anticipar la nova etapa als vostres fills i filles. Sovint és una de les etapes que genera més neguit tant als joves com a les famílies.

Alguns dels aspectes més rellevants que representen la transició a l'E.S.O.:

- En aquest moment educatiu, **el nivell i exigència acadèmic és major**. D'altra banda, es trobaran amb una metodologia didàctica on es fa més ús del llibre de text i aprenentatge memorístic.
- **El tutor/a continuarà sent la persona que els farà el seguiment més personalitzat** i a qui poden acudir si necessiten qualsevol suport.
- A l'ESO **augmenta el nombre de professorat** i és important que puguin preguntar o comunicar-se directament amb el docent quan tinguin qualsevol dificultat.
- **Hi ha major nombre de matèries**, d'aquesta manera aprendran a planificar-se i organitzar-se.
- Serà molt important l'ús de **l'agenda i aprendre a organitzar-se i planificar-se**. Cal definir un horari d'estudi setmanal, per repassar les matèries des de l'inici i portar els deures al dia.
- Coneixeran i faran **noves relacions socials**, a part de les que ja tenen.
- Hauran de conèixer i **respectar les normes i límits del nou centre educatiu**.
- El **canvi d'horari** serà un aspecte que pot requerir més temps d'adaptació. És necessari seguir uns bons hàbits del son i anar a dormir d'hora, així com d'alimentació i realitzar un esmorzar amb consistència tant a primera hora del matí com a mig matí.
- **Es pot donar una disminució en el rendiment acadèmic**, sobretot al principi de l'inici de l'E.S.O i es pot veure reflectit en les seves notes. Aquesta etapa representa grans canvis tant a nivell personal com acadèmic. També pot donar-se una disminució en l'interès per l'estudi i augmentar l'interès en altres àrees, per exemple esportives, socials, d'oci, etc.
- **El pas a l'E.S.O. representa també un canvi d'estatus com a alumne** ja que passaran de l'últim curs de primària on es podien sentir grans i superiors i per contra, a la secundària seran de nou els més petits.

- **En aquesta etapa també es poden donar canvis en la relació amb els pares.** En aquest sentit, si la relació amb ells és forta i positiva des de petits, serà més fàcil mantenir els vostres llaços.
- **La sexualitat** esdevé important i requereix parlar obertament amb ells de temes com les relacions sexuals, els canvis en el cos o l'amor en un ambient de confiança en el que sentin que seran escoltats i que poden preguntar qualsevol dubte.

4. Transició de l'educació secundària a ensenyaments postobligatoris

Aquesta etapa es caracteritza pel procés de presa de decisions vocacionals que sovint genera molt neguit als alumnes ja que no tenen clar com volen que sigui el seu futur laboral. L'acompanyament des de l'orientació acadèmica i professional esdevindrà molt important tant per alumnes com famílies que necessitin suport.

El **batxillerat** és una etapa en que l'alumnat es prepara per arribar a la universitat o als cicles formatius de grau superior i es caracteritza per ser una etapa de gran exigència acadèmica.

Pel que fa a la **Formació Professional (F.P.)** ha estat considerada com una formació socialment poc acceptada. No obstant, aquesta mirada va canviant i esdevé més positiva, ja que els resultats en inserció laboral mostren unes dades molt favorables en relació a baixos índex d'atur en els/les joves que trien aquests estudis. Un enllaç pont a la Formació Professional serien els **Programes de Formació i Inserció (P.F.I.)**, un tipus de formació molt poc coneguda i que està pensada per a joves entre 16 i 21 anys que no han obtingut la titulació de l'E.S.O i que es volen continuar formant des d'una vessant més pràctica i propera al món laboral. La durada d'aquesta formació és d'un any i assolits els nivells acadèmics requerits l'alumne/a pot continuar el seu itinerari formatiu a través de la F.P.

Esperem que aquest article hagi estat d'utilitat i aprofitem per desitjar-vos un molt bon estiu.

Una forta abraçada.

Anna Armengol Cabeza
Servei Psicopedagògic Municipal d'Àlella